

I. AASTAKÄIK

№ 10

OKTOOBER 1924

13096.

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

ILMUB KORD KUUS

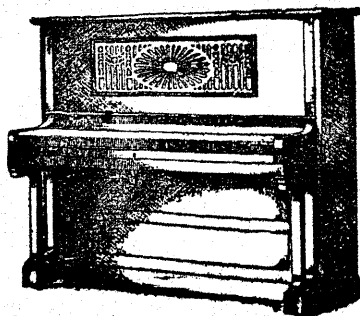

TALLINN

KÕIGE SUUREM KLAVERIVABRIK EESTIS

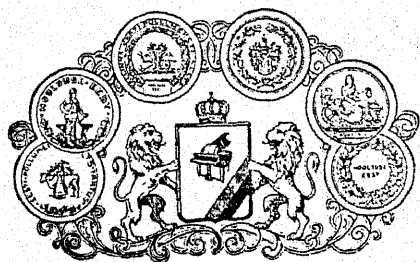
ASTRON A/S

* * *
 Valmistab oma vabrikus
 kõrgeväärtuslisi:
 tiivklaverisi, pianino-
 sid, harmooniumisid ja
 grammofonisid
 * * *

* * *
 Kodumaa ja väljamaa
 kunstnike poolt
 maailma kõige paremate
 mänguriistade
 vääriliseks tunnustatud
 * * *

TARTUS, AIA UUL. Nr. 67 * Kõnetraat Nr. 468

Asut.
1872

Asut.
1872

OSKAR HEINE

end.
J. Moritz'i

KLAVERIVABRIK

Tartus, Tähe uul. 114. Kõnetr. 4-82

On kõige vanem sellel alal spe-
 tsiaal-tööstus Eestis ja soovitab
 kõrge väärtusega, ilusa kõlaga
 puhtalt väljatöötatud pianinosid,
 mitmesuguses suuruses.

Tallinna
 esitus: **Karl Jürgenson,**
 Kuninga uul. 5.

„MUUSIKALEHE“

üksikuid numbreid müüvad järgmised raamatukauplused:

Tallinnas: Pihlakas, „Rahvaülikool“, Ploompuu,
 „Päevaleht“, „Esto-Muusika“, Ajalehe müüjate
 artell, raudtejaama raamatukapp.

Tartus: „Postimees“, Kaarna, Ajalehe müügi artell,
 J. Raudsepa trükikoda, o/ü „Esto-Muusika“
 abik., Peeter Ilwes, kirjastus „Sõnavara“.

Narvas: J. Koikson, raudtee jaama raamatukapp.

Pärnus: A. Küng, Üpetajate O.-ü. „Liit“.

Viljandis: H. Leoke, „Valgus“, Rennit.

Rakveres: J. Priimann, N. Erna.

Haapsalus: Tamverk, J. Kopel.

Paides: Seidelberg.

Valgas: „Kultura“, Lepik-Saar, pr. Kauke.

Võrus: S. Songi, J. Paju, „Täht“.

Petseris: Piirisild.

Kuresaares: T. Liiv, Saaremaa kirjastus-tühisus.

Tapal: J. Luuk.

Narva-Jõesuus: J. Retsnik.

Antslas: K. Kivi.

Amblas: J. Öun.

Aegviidus: Tomasov.

Mustvees: Martinson.

Kosel: Tollmann.

Keilas: G. Kulp.

Türi-Allikul: Rumvaldt.

Võhmas: Pokhof.

Suure-Jaanis: J. Mutli.

Tõrvas: A. Ilisson.

Tarvastus: J. Lapp.

Irboska jaamas: einelauapidaja.

Lehtses: O. Hinzenberg.

Elvas: raudteejaama raamatukapp.

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

Vastutav ja tegev toimetaja: Juhan Aavik, Tartu, Viljandi uul. 17, k. 2. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit.
Toimetuse ja talituse adress: Tallinn, Müürivahe uul. 16, Eesti Lauljate Liit — Ajakiri Muusikaleht.

Tellimishind: ühes saatekuludega aastas: 400 m., poolaastas 200 m. Üksik number 30 m., noodilisaga 50 m.

Sisu: Muusikakasvatus ja muusika harrastamine meie rahva vaimnemise alusena. — H. Laksberg. Mis teeb viulimängu ilusaks? (järg) — Joh. Aavik. Muusikateaduse areng Soomes. — Prof. Ilmari Krohn. Naiskoorilaulust. — M. K. Eesti lauljad Rootsis. — J. R. Mis Rootsi lehed Tallinna Meestelaulu Seltsi Stokholmi kontserdi kohta kirjutavad. Maakonna laulupeod. — Juh. Aavik. Kontsertide ülevaade. — Juh. Aavik. Kroonika. Lauljate Liidu teated. Meie kirjasaatjailt. Kiri toimetusele. Pildid: Artur Kapp, Anna Haava, Konstantin Türrpu, Tallinna Meestelaulu Seltsi koor.

Muusikakasvatus ja muusika harrastamine meie rahva vaimnemise alusena.

H. Laksberg.

(Tartu Kõrgema Muusikakooli pädagoogilise haru avamise puhul peetud kõne.)

I. Majandusliku ideaali ainuvalitsus meie kultuuri langemise põhjusena.

Nagu rahvaste majandusliku elu omapärasused rahva elukoha looduses põhjenevad, nõnda juurnevad ka nende ihu- ja hingeelu iseäraldused neid ümbritseva keskkonna mõjudes. Ka meie rahva ihu ja hing, meie füsioloogilised ja vaimlised omadused on enda praeguse ilme omandanud ümbruse muljumisel, mille moodustasid kare põhjamaa loodus ja aastasadandeid kestnud orjapõlv.

Meie rahva füüsiliste ja hingeliste tunnuste väljakujunemisel oli eriti viimasel ülisuur mõju. Ta istutas ennemuistselt vaba rahva hingeellu kolm paleust: majandusliku iseseisvuse, rahvusliku rippumatuse ja edu aated; ta varustas teda ihulise ja vaimlise sihkusega, kõvendas ta ühiskondlikkude eluavalduste isikkasulist külge ning õpetas teda hindama usulist pidet. Orjapõlv on annud meile seega kvaliteete, mis on kultuuri tõusu ja ta edu aluseks, ta on jaganud meie rahvale väliseid, formaalseid omadusi, kuid pole teda varustanud sisuliste väärtustega; ta on nõrgestanud meie hinge juurdlevaid, sotsiaaleetilisi ja esteetilisi võimeid ning ühes sellega võtnud meilt aluse kiirele ühiskondliku teadusliku ja esteetilise kultuuri tõusule. Orjapõlv on ühesõnaga

kultiveerinud ainult meie ihuelu ning muljunud kitsaks ja lamedaks meie hinge; ta on nõrgestanud meie rahva vaimlisi kalduvusi ning kõvendanud üksi ta ihulisi tunge.

Oma kolmest paleusest oleme teostanud rahvusliku iseseisvuse kättevõitlemisega enda põlise vabaduse aate. Seega on meie sügav ja jõuline edutung nüüd saanud ainsama, kuid veel vägevama paleuse. — majandusliku iseseisvuse ideaali kandjaks. Tardusid rajada enda riigihooe kindlale majanduslikule vundamendile, aineliste tungide ülekaal meie rahva hingeelus, meie ühiskondlik ilmavaade, mis näeb riigi mõttes pääasjalikult isikliku kasu teostamise tegurit, meie vaimliste aadete nõrkus, meie erakonnaelu puht majanduslik ideoloogia on lõpuks tõstnud majandusliku ideaali ka ainsamaks ühiskondlikuks ja riiklikuks kultuurpaleuseks. Seega on siis ka meie ajakirjandus end pühendanud ainult aineliste küsimuste käsitlemisele, meie erakonnategelased oma tähelepanu pööranud ainult rahva ihuliste tarvete lahendamisviiside valgustamisele ning meie riiki ja ta kultuurelu juhtivad üksused — valitsus ja parlament — pea täitsa kustutanud enda kultuurpoliitiliste ülesannete ringist vaimlise ja sotsiaaleetilise kultuuri edendamise ning piirdunud ainult sotsiaal-majandusliku kultuuri arendamisega,

nagu rahaturu reguleerimisega, kaubandusliikude suhete loomisega, tööstuse edendamise, põllumajanduse süvendamisega jne.

Jälgimise lähemalt meie ainsamaks ühiskondlikuks kultuuripaleuseks tunnistatud majandusliku ideaali elemente, heidame pilgu majandusliku ühiskonna — põllumeeste, kaupmeeste, töösturite, käsitöölise, pangategelaste, sõjaväelaste — mõtte- ja tundmuseellu ning vaatleme kuivõrd suudavad selles ühiskonnas valitsevad paleused olla kogu rahva kultuurelu tõusu ja arenemise teguriks ning kandjaks. Asendumise otseteed majandusliku ühiskonna hingeelu põletispunkti, ta igatsuste, aadete ja eesmärkide keskele, siis näeme, et majanduslik mõtte- ja tundmuseelu ainult vara, jõukuse ja saagi ümber pöörleb, millised väärtused ei ole aga mitte võtmeks kõrgemate hingeliste sotsiaaleetiliste, teadusliikude, esteetiliste ja usuliste tarvete rahuldamiseks, vaid ainult ihuliste vajaduste ja mõnude kustutamiseks. Kuid veel sagedamini on rikkus otstarve iseeneses; ta on puht egoistlik vajadus salajõu, talismani järele, mis annab ta omanikule isikliku vabaduse ja teeb ta isandaks, kelle sõna on säädus, pilk — käsk, käeliigutus — allaheitmine. Ning nagu usu vormid kumardatavatele üliloomulikkudele jõududele nähtava kuju, näiteks risti ja karia näo annavad, nii ihkab ka majanduslik ühiskond oma varalistele salajõududele silmapaistvat esitusvormi. Selleks võib kujuneda individuaalselt kas vedruvanker, siidikleit, pimesipillamine, söökide-jookide virnad, täkk, kohvik, linnunahakasukas, oma maja, kuid ei kunagi kirjanduslik või muusikaline teos, maal või skulptuur.

Majandusliku ühiskonna ideaalid on järjekuldselt pärit ainult söögi, joogi, riietuse, eluaseme ja varade vallast, ühesõnaga ihuliste tarvete ja aineliste väärtuste ringist. Loomulikult liiguvad ka siis ta mõtisklemised ainult materiaalsel ja füsioloogilisel pinnal, seda rohkem veel, et majanduslik mõtte- ja tundmuseelu oma jõu ammutab puht loomallikkudest toitmisest, katmisest, kaitsmisest, tagavarade kogumisest ja signemise tungidest. Arusaadav, et majandusliku ühiskonna mõttetgevus siis ka ainult ihuliste vajaduste täitmise ümber peab pöörlema ja et ta juurdlevaid suhteid on harjunud looma üksi teede ja abinõude vahel, kuidas suurendada tulusid ja rikastada tagavarasid. Ta põhjuslikud mõlgutused rändavad ainult maja-

pidamise üksikute harude tuluvahekordade teid, harvemini juba selle produktiooni süvendamise radadel, mis eeldaks põhjalikke teadmisi mitte ükski kutse- vaid ka üldistes teadmistes. Selleni aga ei ulata vara ja saagi küljes rippuva majandusliku ühiskonna egoistlik mõtteelu, mis tunnistab ainult kogumist, kuid mitte kulutamist. Tema ideoloogia seisukohalt on vaimlised püüded ainult ülearune haridusline laiatamine, hukkuva majandusliku ideaali esitajate teadusliku nõrkuse kätte isegi kogu rahvas, ta kultuur ja riik.

Nagu ta mõtteelu, nii liigub ka majandusliku ühiskonna tundmuste maailm puht ihutarbelistes ja ainelistes ringides. Ta puhkus möödub magamises, ta tegevuseta aeg — kohvikus ja kõrtsis. Oma jõukülluse surmab ta prassimisega. Enda tundmusi paneb ta lainetama päivi kestvate jooma- ja söömapiidudega. Oma mälestus- ja aastapäivi pühitseb ta jõhkrate söömingute ja joomingutega. Siin ei kosta ei vaimurikas jutustamine ega laul, vaid ainult füsioloogilised kõnelused, ja joobnud piduliste jorutamised; ei leia sagedasti aset isegi väheseid vaimlisi elemente sisaldav seltskondlik üldmäng ja tants. Ning kui ei jatku enam oma ihuelulist vaimurikkust, võetakse hing tegevusse alkohooliliste mürkide abil: muutub küll mõtlemise tempo, kuid mõtteala jääb samaks ihuliseks ja aineliseks; ta labastub aina veel hingeliste takistuste langemise tagajärjel.

Et oma mõttelendu vaimlisele pinnale üle kanda, selleks ei jätku majanduslikul ühiskonnal ei andi ega oskust. Vaimline maailm on talle võõrasmaa. Ta filosoofia on raha, ta kirjandus — riigikassa tähed, ta kujutav kunst — rahamärkide kirjad ja kujud ning ta muusika — aktsiate tõusmise ja langemise kahin. Majandusliku ühiskonna jäta- vad seega külmaks teaduslikud, eetilised ja esteetilised probleemid. Tal ei ole seepärast ka mingisugust tarvet ei tõsise teatri, ei kirjanduse, ei kontserdi ega kunstinaütuse järele. Ta vaimline kanded jõud lõpeb juba spordi ja kinoga: peegelduvad ju mõlemis ta hingeelus sügavaid juuri ajanud võitluse ja võistluse elementid ning kriipsutab ju alla eriti kino ta vaimuilmale nii lähedal seisvaid ihulisi elamusid, andes ta fantaasiale toitu veel hiilgavamate varade ja nende esitusvormide ihaldamiseks, veel suurepärasemate lõbutsemiste ja mõnutsemiste teostamiseks, veel

mitmekesisemateks vara kogumise ja hankimise võteteks.

Samal kombel ei sisalda ka majandusliku ühiskonna sotsiaalne ilmavaade ei mingisuguseid kõrgemaid eetilisi väärtusi. Majanduslik mõtte- ja hingeelu juurneb ainult isiklikkude rikkuste soetamise püüetes. Ühiskond on majandusliku ilmavaate seisukohalt ainult abinõu isiku ihuliste ja aineliste tarvete kõige soodsamaks rahuldamiseks. Majanduslik ühiskond võtab ainult, kuid ei anna midagi, ta ei tunne ohvert, vaid ainult nõudmisi. Tema saagi psühholoogia ongi põhjuseks, miks ta liikmed, kes end aina haigeks söövad ja joovad ning oma vara ainult tuulde pillavad, üldkasulikke annetusi ei tunne ega ennast rakenda väljaspool isiklikku kasu seisvate vaimlisi ideaale harrastavate organisatsioonide teenistusse. Seega ei kujune ka majandusliku ühiskonna seltskonnategelane mitte eetiliste väärtuste preestriks, vaid seob oma üldkasuliku tegevusega isikkasulikke eesmärkisid. Ning kuigi, võib olla, üksikud ühiskondlikud suurvaimud seesmiselt on tõusnud eetilisele tasapinnale, ei karakteriseeri neid siiski majanduslik ühiskond aatelise õhkkonna loojatena, vaid iseloomustab nende tegevust kui abinõu rahuldada oma ainelisi tulusid ühiskonna kulul, põimides isegi nende aatellisse iseloomu legendaarseid kurikalduvuste oletusi. Majandusliku ühiskonna sotsiaalses ilmavaates ei ole paika usule inimese, rahva ja kultuuri sisse — ta on elueitav, mitte jaatav, sest tema demoraliseerivas läpastavas õhkkonnas puuduvad tugi ja põhi ennastsalgavale ühiskondlikule tegevusele.

Isegi majandusliku ühiskonna perekonnaelu, mis on muidu enesepiiramise, ohvri-meelsuse ja üldkasu taimelavaks, ei paku toitu sotsiaaleetiliste väärtuste kasvamiseks. Majanduslikku mõtte- ja tundmuseelu karakteriseeriv varade iha mõjub kahandavalt perekondlikku juurekasvu, vähendades sündimiste arvu, mis tingiks rikkuste jagamise, maade tükeldamise ning kapitaali viiendamise ning kuuendamise. Sel kombel ei kujune majandusliku ühiskonna väikeliklikmelised perekonnad mitte nendeks keskkondadeks, kus harjutakse üksteist arvesse võtma ja vastastikku kohanema, kus põimuksid karakteri esimesed eetilised elemendid. On ju üldine nähtus, et paljuliklikmeliste perede järelkasvu hingeelus isikkasulised jooned palju vähemat osa etendavad, kui väikear-

vulistes. Siin kannab vanemate toetusel lopsakat vilja pärija psühholoogia, mis ei tunne ei ohvert ega allumist, vaid ainult nõudmisi ja käsku.

Artur Kapp,

helilooja ja muusikajuht, kompositsiooni õpetaja Tallinna konservatooriumis, esines hiljuti Helsingi filharmoonia kontserdil dirigendina, juhatahes oma ja teiste Eesti heliloojate töid.

Kuid majandusliku ühiskonna perekonnaelu ei ole mitte ükski noorsoo eetiliste omaduste sumbutajaks, vaid ka ta vaimliste võimete halvajaks. See õhkkond, milles ei kosta teaduse tõed ega ennastsalgava usu lood, ei kõla laulude viisid ega ole paika kirjanduse harrastamisele, ei ole keskkonnaks, kust võiks võrsuv noorsugu kaasa tuua vaimlisi paleusi — armastuse teaduse, kunsti, kirjanduse ja muusika vastu. Oma vanemate eeskujul tunnistab ka majanduslik noorsugu vaimlise ilutsemise kõrgemaks astmeks

spordi ja kino, jandi ja labase naljamängu.

Kuid mis veel saatuslikum: majandusliku ühiskonna kodu, mis tunneb ainult ihulisi mõnutsemisi — söömist-joomist, magamist, prassimist, seksuaalseid lõbutsemisi — loob pinna oma järelkasvu ihulisele ja vaimlisele hukkamisele, ta kohviku-, kõrtsi- ja lõbumajaelule kõigi kaasaskäivate aineliste, tervisliste ja hingeliste paisetega.

Selkombel ei suuda majanduslik ühiskond kujuneda ei iseenele, veel vähem kogu rahva kultuurelu tõusu ja edu aluseks. Tema kultuur, mis on rajatud ilmaavatele, milles ei esine sotsiaaleetilised väärtused, milles valitsevad lõbulised tungid ja puuduvad kõrgemad vaimlised esitused, peab paratamata kokku varisema. Seda enam veel, et majanduslikust ühiskonnast võrsunud noorsoo esitajad ei sa kasvada suurte tegude loojateks, eetilise ühiskonna tugedeks, vaimlise kultuuri lipu lehvitajaiks, vaid peavad saatuslikult hääbuma oma ihulise ja vaimlise lodevuse, nõrkuse kätte. Ning sellega sööb majanduslik ühiskond ja ta kultuur ennast lõpuks ise ära.

Majandusliku ideaali tunnistamisega ühiskondlikuks ja riiklikuks ainuõiguslikeks kultuurpaleuseks on meie noorele kultuurelule antud otse saatuslik hoop. Meie viimaste aastate kultuurelu ei dokumenteeri seepärast ka edu vaid tagasiminekut, ta ei väljenda inimnemist, vaid loomanemist. On ju majandusliku kultuurideaali elemendid — toitmise, katmise, kaitsmise, tagavarade kogu-

mise eesmärgid — õieti öelda puht-füsioloogilised ning seega üldised inimestele ja loomadele. Alles viisides, mil kombel rahuldatakse ihulised tarbed, tulevad ilmsiks kummagi juures astmelised vahed; kuid need ei ole olulised. Inimsoo kultuurist võime ju rääkima hakata ainult siis, kui temasse põimuvad sotsiaaleetilised, usulised, teaduslikud ja esteetilised tunnused. Kuid need just puuduvad loomadel ning, nagu nägime, samuti majandusliku ideaali kandjatel ja õhujatjatel.

Majandusliku kultuurpaleuse lipu riiklikku masti tõmbamisega on siis ka hakanud lagunema meie rahva kombus; kõdunema meie perekond; kaduma meie ühiskondlikust elust eeliseseisvuslikud kõrged sotsiaaleetilised väärtused ja nende kandjad; langema meie alles hiljuti edenema hakanud kirjandus ja kunst; raugema meie eelsõjaaegne edenenu muusikakultuur; kokku varisema meie juba kõrgele astmele tõusnud teatrielu. Meie vaimlise kultuuri langetamisega on majanduslik ideaal loonud keskkonna, mis meie rahva hingeelu kitsust veel ahtamaks vormimas, meie nii kui nii nõrku sotsiaaleetilisi ja juurdlevaid võimeid veel rohkem nõrgestamas, meie ihulõbulisi kalduvusi veel labasemaks kasvatamas. Kuid mis veel saatuslikum — majanduslik ideaal on varustanud meie rahva paleusega, milles puuduvad täitsa eetilised elemendid, ilma milledeta aga ei suuda ükski rahvas püsima jääda ei kultuuriliselt ega bioloogiliselt.

Mis teeb viiulimängu ilusaks?*)

Joh. Aavik.

(Järg.)

Et vibraato äärmiselt tähtis ja missugused peavad olema ilusa vibraato omadused, on seletet. Nüüd järgneb küsimus, kuidas seda õiget ja ilusat vibraatot teha.

Vibraato sünnib, nagu öeldud, seeläbi, et sõrmeots keelel edastagasi liigub või õigemini veereb, rullub. Tähtis on nüüd see, kuidamoodi, mis liigutuse abil sõrmeots nõndaviisi veerma või rulluma pannakse. See on olulise, otsustava tähtsusega, sest sellest oleneb vibraato laad, kas ta on ilus või inetu.

Sõrmeotsa võib panna rulluma kolmel eri viisil:

- 1) ainult sõrme ennast liigutades;
- 2) kätt randmest saadik liigutades;
- 3) käsivart küünarnukist saadik liigutades.

Õeldagu kohe, et esimest kaks liigutamiseviisi on ebakohased ega anna ilusat vibraatot. Sõrme ja käerandme vibraato on kohmakam, nukelisem, vähem ekspressiivne, ega ole tal seda hoogu ja sulavust. Alles käsivarre vibraato saavutab ilusa vibraato omadused: ta on heljuvalt vedrutav, ümar, sulav, ekspressiivne. Kust see tuleb?

*) Autori soovil keel toimetiselt muutmata.

Sellest nimelt, et vibraato on seda nukelise-
sem ja kohmakam, mida lühem ja ükspuisem
on sõrmeotsa rulluma panev telg: ent sõrm
on lühem kui käsi randmest saadik ja ranne
lühem kui käsivars küünarnukist saadik; tei-
seks vedrutab käsivars painduvamalt, olles
mitmejäsemeline (küünarnuki, randme ja
sõrme jätkukohtades); randmest algades
vedrutab kolmejäsemeline, sõrmena ainult
kahejäsemeline telg, pääleli on sõrmejäse-
med lühikesed ja seega kohmakamad vedru-
tamise suhtes.

Käsivarre vibraatoliigutuses sünnib kõige
suurem ja laiem vedutus muidugi küünar-
nukist, kuid ka randme kohast vedrutab käsi
natuke ja samuti ka sõrmejätkudest, seega
vedrutamist veelgi pehmemdades ja ümarda-
des. (Käsivarre vibraatoliigutuse impulss
antakse õlast). Ranne peab olema võimalikult
lõdv ega tohi sääl olla ühtki pingutust.
Igasugune pingulolek randmes muudab kohe
vibraato karakteri, tehes ta vähem ilusaks,
sest siis harilikult ilmub kramplik-kiire vib-
raato. ¹⁾

Ilusa ja mahe-heljuva vibraato oluline
tingimus on see, et hääli võnkumisel hari- ja
põhipunktides ei peataks, vaid neid ainult
võimalikult kiiresti riivaks. See aga on hästi
võimalik vaid käsivarre vibraato liigutuse
abil, mis just vedrutavam on oma pikemuse
ja mitmejätkulisuse tõttu.

See vedrutamine peab tunduma nagu ise-
enesest sündivat, ilma pingutuseta iga üksiku
vedrute teostamiseks. Kui vibraatoliigutuse
tegemises tundub pingutust ja see on tüütav ja väsitav, siis ei ole see õige vib-
raatoliigutus. Õige vibraatoliigutus ei tekita
pingutustunnet, ei ole väsitav, vaid vastu-
pidi tundub õige meeldivana. Et selles veen-
duda ja seda tunnet tunda, tehtagu järgmine
katse: asetetagu üks sõrmeots lauda ja pan-
dagu käsi ilma pingutuseta küünarnukist saa-
dik õõtsuvasse liikumisse. Siis sünnib õige
vibraatoliigutus ja tunne.

Seda liigutust on palju kergem teha tshel-
lol (või viulil tshello kombel hoides) kui viiulil.
Sest viimasega tuleb juure veel see ras-
kus, et viiul selle käsivarrelikumise juures
ei võnguks, ega rappuks, vaid võimalikult

liikumata püsiks. Mõnel tuleb see kergesti,
nagu iseendast välja, ja kohe alguses; teised
peavad seda suure vaevaga omandama.
Need, kel see kohe ilma vaevata õigesti välja
tuleb, on loodud viiulimängijad, keda leidub
ka dilettantide hulgas, kuid igal kunstnikul
ei ole seda paratamatult mitte, sest nagu
öeldud, on ka kuulsaid kunstnikke, kes ei
oska hästi vibreerida.

Mulle jutustas üks dilettant (kes nüüd
olude sunnil kinos mängib), kel on see õige
ilus vibraato, mis ta kohe alguses ilma va-
vata kätte saanud, — et talle Peterburis mõ-
ned viiuliklassi konservatoristid ütelnud, et
tal on väär vibraato, aga väga hää poogna-
tõmme, kuna see dilettant jälle leidis, et kon-
servatoristide mäng oli kõige tehnilise kau-
gelejõudmise juures ometi kuiv. Nad ei saa-
nud aru, et dilettandi ilus toon tuli just väga
hääst vibreerimisvõimest ja konservatoris-
tide mängu kuivus v ä ä r a s t vibreerimis-
tehnikast.

Vibraato tehnikas on veel tähtis, et osa-
take vibreerida ühesuguselt hästi kõigi sõr-
medega, nimelt niisama kergesti ka esimese
ja neljanda sõrmega, mis sõrmed mõnedele
raskust teevad. Teiseks peab oskama vib-
reerida ühesuguselt hästi nii madalais kui
kõrgeis positsioonides, seega ka ülal g-kee-
lel. See on väga tähtis. Sest niipea kui ei
valitse vibraato üle mingis toonis (kas kõr-
guse või sõrme tõttu), läheb selle tooni mõnu,
ilu ja ekspressiivsus kaotsi; seda pahem,
kui see toon ekspressiooni suhtes tähtis. Et
ühelt toonilt teisele siirdudes vibreerimine ei
tohi katkestuda, seda tooniteti juba alguses.
Teiselt poolt peab ka oskama vibreerida üks-
sikuid toone nobedate nootide või pauside
vahel, sest nende mittevibreerimine võib
neilt võtta tarvilise ekspressiivsuse.

Kuid mitte ükski üksiktoone, vaid ka dop-
pelnoote peab oskama niisama hästi vibree-
rida, ja mitte ükski tertse, kvarte, sekste,
vaid ka oktaave, koguni detšiime, koguni ak-
korde, ja kõigis positsioonides. Näit.:

Osav vibreerija peab oskama ka sõrme-
otsa vibreerimisvõnkumiste laiust tahtmist
mööda reguleerida; sest mõnikord, nimelt
pianos, on kohasem õrn (peenevõnkeline)
vibraato, teise tooni, harilikult forte, eks-

¹⁾ Huvitav on muu seas see, et Eberhardt, kes nii
kirglikult vibraato tähtsust rõhutab, ise ometi õpetab
väärasti vibraatoliigutust tegema, nimelt ilma käsi-
varre liigutuseta (Der beseelte Violinton, lk. 29). Rau
õpetab õigesti, et see peab sündima käsivarreligu-
tuse abil.

pressiivsus nõuab jälle tugevamat (laiavõnkelisemat) vibraatot.¹⁾ Ka peaks oskama vibraatot paisutada või kahandada nii tugevusest kui kiirusest. Koguni kunstlikke flazolette peab ta oskama vibreerida (näit. Wieniawski „Souvenir de Moscou's“). See oleks ideaalne vibreerimiskunst.

Tuleb hoiatada ka liig närvilik-ägeda ja on paljudel (eriti ka lauljail).²⁾ Häälilus vibraato liig laiavõnkeliseks; siis tekib enamasti liig nutuselt kägisev toon. Seda viga on paljudel (eriti ka lauljail).²⁾ Häälilus vibraato peab olema palju rahulikum, pehmem, diskreetsam, ei liig laiavõnkeline ega ülearu kiire.

Lõpuks küsimus, millal tuleb vibreerida, kas alati või ainult teatavil kohtadel. Mõned viiulipädagoogid lubavad ja soovivad vibreerimist ainult teatavil kohtadel ja hoiatavad kuritarvituse eest. Tegelikult aga suurem hulk viiulimängijaid, kes vibreerida oskavad, vibreerivad alati sääli, kus vähegi võimalik. Rau omas raamatus (Das Vibrato auf der Violine) määrab vibraato tarvituseala järgmiselt: vähegi pikemais toonides vibreerida, ja üldse tingimata n.n. kantileeni kohtades, vibreerimine võib ära jääda ainult haruldase erandina mõne koha erilise karakteri kujutamiseks;³⁾ samuti jääb vibraato ära

1) Just tugevama, ekspressiivsema, mahlakama vibraato saavutamiseks tarvitataksegi tarbe korral neljanda sõrme asemel kolmandat, sest et selle ots jämedam ja lihavam.

2) Üldse näib inimhäälega veel raskem olevat häälilus vibraatot saavutada.

Harilik, sagedane viga lauljail on just see kägisev, kähisev, hirmuv vibraato (tremolo), mis häält sugugi ilusamaks ei tee, vaid ta kõlalist muljet rikub. Õige vibraato aga ei või muud teha kui hääle iludust tõsta, tehes teda veel magusamaks, otse kallistavaks.

Kõige ilusam vibraato näib üldse kergemini võimalik olevat viiulil ja tshellol. Inimhäälel ei jää muud kui selle ideaali poole püüda.

*) Nii soovitab ta Griegi „Åse surma“ mitte vibreerida — nõue, mida vibreerida oskajate poolt vaevalt täidetakse. Selle puhul on huvitav ka ette tuua Pariisi konservatooriumi professori Lucien Capet (kapee) arvamist, kes üht Bachi „Chaconne'i“ kohta (d-duur) soovitab vibraatota mängida ja siis ühtlasi väidab, et vibraatota toon on kõrgema kunsti ja abstraktsema iluduse väljendaja (Lucien Capet: La technique supérieure de l'archet, lk. 30). Kuid abstraktsus toob kaasa ka teatava jaheduse. Ja teatava jahedalt üleva ja tõsise tunde kujutamiseks, nagu see esineb mõnedes orelitaoliselt kahehäälses kohtades, on vibraatota mäng vahest tõepoolest kohane. Kuid kas võib kujutella, et näit. ka Bruchi viiulikontserdi adagio, Schumanni „Unistus“ või Sarasate „Mustlasviisid“ kõlaksid vibraatota ilusamalt?

nobedais' kuigi legaato passaazides, ja nobeda poognategevuse ajal (nobe stakkaato, spikkaato, arpedzio, tremolo), sest et sääli poogen oma nobeduse ja elavusega elu ning hinge avaldab. Kuid terutetagu veel, et ka nobedate nootide keskel tuleb enamasti vibreerida vähegi pikemaid toone, et nende ekspressiivsust ja kõlavust tõsta. Päälegi on ka poognale kasulik, kui igal parajal juhusel uuendetakse vibreerimise inspireerivat mõju. Seega vibreerimine on harilik, normaalne nähtus, reegel, mitte-vibreerimine erand.

*

* *

Ülaltoodud mõtted ja seletused põhjenevad suuremalt osalt mainitud autorite teoseis, osalt ka isiklikes tähelepanekuis ja katseis.

*

* *

Eesti rahval näib viiulimänguks olevat vähe annet, võrreldes muude kunstidega. Nii on eesti rahval kaugelt rohkem annet luule- ja maalikunstiks, sest meil on praegu mitu kümmend kuulust kirjanikku ja luuletajat ja samuti kaunikene hulk kuulsaid maalikunstnikke ja joonistajaid. Maalikunsti alal on märgata erilist annet ja kalduvust maastikude maalimiseks. Aga viiulikunsti alal pole meil päälle Sõrmuse, keda mõned peavad dilettandiks, ühtki päris viiulivirtuosi. Klaveri suhtes on asi natuke parem: seda ala esindavad meil vääriliselt vennad Lembad. Ka orelimänguks näib meie inimeste seas olevat rohkem sellekohast annet. Veel paremas seisukorras on laulukunst: on ju meil juba hulk kunstilauljaid. Ka loovaid kunstnikke muusika alal — komponiste — on meil olemas. Me moodustame seega diametraalse vastandi oma sugurahva maale Ungarille, kust on pärit terve rida maailmakuulsaid viiulivirtuose, nagu Joachim, Tivadar Nachez, Hauser, Jenő Hubay, Auer, Veczey.

Seda asjaolu, et viiulimängukunst meil peaaegu sugugi ei ole esindet, tuleb siiski kahetseda, sest see tekitab meil kunstide alal teatava tühja koha. Päälegi on see ettekandekunstide hulgas üks kõige peenemaist ja kaasakiskuvamaist ja kahtlemata nimelt kõige raskem.

Muusikateaduse areng Soomes.

Prof. Ilmari Krohn.

Muusikateadus kuulus juba keskajal ülikoolide korrapärase uurimisalade hulka (septem artes liberales = seitse vabat kunsti); kuid sõna täies mõttes on helikunsti teaduslik käsitlemine ainult viimaste aastakümnete saavutus. Nii asutati esimene määraline muusikateaduse professor (Viini ülikoolis) a. 1870. (Eduard Hanslick). Põhjamaa ülikoolidest esimesena sai Kopenhageni ülikool endale edustaja muusikateaduses a. 1892. (Angel Hammerick). Esimese väitekirja muusika alalt Helsingi ülikoolis avaldas allakirjutanu a. 1899: „Über die Art und Entstehung der geistlichen Volksmelodien in Finnland“. (Sooma vaimulikkude rahvaviiside laadist ja algupärasest), ja nimetati a. 1900. muusika-ajaloo ja -teooria dotsendiks (1918. ülimääraseks professoriks muusikateaduse alal).

A. 1910. asutati Helsingis rahvusvahelise muusikaseltsi. (Internationale Musikgesellschaft) haruosakond, mis seltsi lagunemisel maailmasõja süttides 1914, jatkas oma tegevust „Sooma Muusikateaduse Seltsi“ nime all (esimees allakirjutanu, abi Heikki Klemetti). Ülikooli loengud liikusid alguses muusikateaduse populaarsemail aladel, kuid suundusid vähehaaval sügavamale, äratades õppijais kindlamat harrastust oma aine vastu. Selle tõenduseks oli a. 1906. alates muusika alal fil. mag. kraadi omandamist võimaldava eksamite sissesäädmise suurem osa, milledest on lõppenud vastava eksami sooritamise kõrgemas nõudmiste astmes (laudatoris). Algul nõuti iga kord selleks eri luba teaduskonna osakonnalt ja eksamiaste oli ülemäärane; kuid mõne aja järele juba arvati see nõuetavate hulka, kuigi esialgu loeti astme võrra madalamaks, kuni sai lõpuks teiste kõrval ühevääriliseks. Üldse on aastal 1900. —24. muusikateaduses graduateeritud 24 üliõpilast. Neist on kolm avaldand fil. doktori aukraadi jaoks hääks kiidetud väitekirjad. Need puudutavad tähtsamaid rahvusliku muusikauurimise alasid.

Dr. Armas Launis avaldas juba 1908. tähelepanet uurimuse Lapimaa joiguviisidest: „Lappische Juoigos-Melodien“, ning 1910. oma väitekirja: „Über Art, Entstehung und Verbreitung der estnisch-finnischen Runenmelodien“ (Eesti-Sooma runoviiside laa-

dist, algupärasest ja levimisest). Ta nimetati dotsendiks 1917., kuid vahetas hiljem oma ülikooli tegevuse ooperiheliloomistöö vastu (Seitse venda, Kullervo, Aslak Hetta).

Järgmise väitekirja avaldas 1923. dr. Otto Andersson: „Stråkharpans. En studie i nordisk instrumenthistoria“ (Jõhvkanne. Uurimus Põhjamaa mänguriistade ajaloo kohta). Siingi, nagu eelmises, puudutatakse ka Eestist leitud aineid. Sama autor on enne käsitanud Soome muusika XVIII-as. lõpul ja XIX-as. algul (Turus ja Helsingis).

Tänavu kevadel (1924.) kiideti hääks dr. Toivo Haapase väitekirja: „Die Neumenfragmente der Universitätsbibliothek Helsingfors. Eine Studie zur ältesten nordischen Musikgeschichte“. (Helsingi ülikooli raamatukogu neumikatkendid. Uurimus varasema Põhjamaa muusikaajaloo alalt). Siin selgitatakse 11. ja 12. aastasaja liturgilisi messiviise, mis on säilinud XVI-as arveraamatute pergamentkaanel, kuna usupuhastus siis tegi vanad ladinakeelsed messiraamatud tarbetuks.

Päale selle on väljaspool muusikateaduses a. 1923. dr. Arvo Sotavalt avaldanud väitekirja muusika akustika alalt: „Zur Konsonanztheorie“, kus pannakse alus heli konsonantsisaldavuse mõõtmisele aritmeetilise rea järele.

Samuti on mainitav väljaspoolt minu akadeemiliste õpilaste ringisid seisev laulukoori „Suomen Laulu“ tuntud juhataja Heikki Klemetti, kelle laialdane, rohkesti piltide ja noodinäidetega varustatud „Muusika Ajalugu“ mitmes suhtes kuulub paremate soorituste hulka sel alal.

Muudest „muusikamagistritest“ on mitmed teenusrikkalt tegutsenud muusika erialadel:

Lauri Ikonen (1909), helilooja, arvustaja, „Sooma Muusikalehe“ toimetaja.

Leevi Madetoja (1910), helilooja, arvustaja, õpetaja ja abijuhataja Helsingi Muusikakoolis.

Armas Maasalo (1910), helilooja, „Kansalliskuoro“ nimelise koori juhataja, Helsingi Kirikumuusikakooli juhataja.

Martti Hela (1913), helilooja, Rauma seminaari muusikaõpetaja.

Vilho Siukonen (1914), helilooja, koorijuhataja, Sortavala seminaari muusikaõpetaja.

Oiva Soini (1917), ooperilaulja.

Väino Pesola (1918), helilooja, koorijuhataja, arvustaja.

A. Otto Väisänen *) (1919), Kalevala seltsi kirjatömetaja.

*) Eesti, eriti setu rahvalaulude ja -viiside uurijana meil Eestis hästi tuntud. Toim.

Eino Linnala (1921), helilooja, õpetaja Viiburi Muusikakoolis.

Sulho Ranta (1924), helilooja, arvustaja.

Olgu need read virgutiseks muusikateadusliku harrastuse kasvamisele ka Eestis, kus helikunsti tegelik käsitlemine on juba jõudnud õitsengule ja kus rahvuslikke uurimisaineid on rohkelt valmis töötegitajaid ootamas.

Naiskoori laulust.

Üleliigne oleks rääkida muusika, eriti laulu ja pigemini koorilaulu tähtsusest. Oleme ju kõik veendunud teadmises, et muusika mõjub esteetiliselt, arendavalt meie rahva psüühikale, võimaldab rahvale kenama naudingut, sest siin võivad kaasa elada laiemad rahvahulgad oma aktiivse osavõetuga — koori laulus, muusikakoorides j. n. e. Samuti on juba juhitud tähelepanu muusika ja laulu tähtsusele meie omapärasel arengus.

Iseäranis tähtis on viimane meie Eesti rahva olemasolul ja tuleviku väljavaateil. Põhjendatud on teataval määral juba meie majanduslik elu, sama teadlikult lahendatakse ka meie poliitilise elu sammusklemised — kuna meie kultuur-vaimlises, omapärasel rahvuslikus elus on tehtud vaid esimesed kartlikud katsed. Laul ja muusika aga võivad olla siin võimsaks teguriks ja pääasjalikult julgustavaks, ergutavaks ja elustavaks tõukejõuks.

Pöördudes sellesse viimasesse tähtsusesse, tarvis rääkida vaid selle teostamise võimalustest. Peab röömustama ses suhtes jaatavate nähtuste üle: meie Eesti Lauljate Liitu on „Muusikalehe“ nr. 6 teadete järele koondunud paljud laulu- ja mänguseltsid igast Eesti maanurgast — seega tunnistades, kuivõrd laialiselt on levinud laulu ja muusika areng.

Kuid elame intensiivsemat kultuurelu. Seepärast vaja veel intensiivsemat tegevust — seda ka muusikas, laulus — eriti koorilaulus. Seda võimaldaks ehk mitmesugused kombinatsioonid: koorilaulude kavad, mis peaks vastama teatud koori jõule, koosseisule; samuti teatud korrapärasus harjutustes j. n. e. Kuid üheks suuremaks intensiivsuse motiiviks oleks tingimata mitmekülgsem tegevus laulukoorides: mida mitmekülgsem on tegevuse süsteem, seda üksikasjalisemalt ja järjekindlalt põhjalikumalt ning teadlikumalt on võimalik süveneda detailidesse.

Tarvilik oleks siis, et laulukooride juures funktsioneeriks ka mees- ja naiskoorid. Eriti viimastest — naislaulukooridest tahaks rääkida, sest meeskooridel on juba oma kauem minevik. Kostsid ju esimesena siin Eestis kõikjal just meeskoori laulud. Asutas ju isa Jannseni esimese Eesti seltsi „Vanemuise“ 1865. a. just meeskoori laulu arendamiseks. Ja meeskooridel on saavutatud möödunud aja vältusel teatav aare, mida tõestas viimase laulupeo kõlav, puhas, tugev meeskoori laul. Viimaseil on seega säilind siis oma traditsioon, vilumus, harjumus.

Naiskooridel aga puudub see — ja õieti puuduvad veel naiskoorid ise laiema ulatusel. Kaua aega puudus küll naistel seks võimalus. Kaua oli naisisik eemaldatud seltskondlikust elust, oli ses suhtes ka vähem arenenud ja vähem hõlbustatud võimalustes.

Luuletaja Anna Haava, sai 15. oktoobril s. a. 60 aastaseks.

Kuid aeg tõi oma ringkäigul paremaid olusid ja rahvas lõi enesele soodsamaid võimalusi. Ka naine on siis hakanud kaasa rääkima seltskonna ja ühiskonna elus. On tekkinud naisliikumine,

mis omas arengus juba 1920. a. Eesti naisorganiatsioonide Liidu loomiseni jõudis. On ju väga tarvilik, et ka naispere teadlikumalt hakkaks tegutsema oma naiselikkuses, oma sihtides: käsitöö, majapidamine, kasvatus j. n. e. — seda vajab samuti meie rahvuslik omapärasus. Muuseas on hakatud harrastama ka naiskoori laulu, kuid, võrreldes seda üldsusega, veel väga vähesel ulatusel.

Tarvidus aga naiskooride edusse oleks põhjendatud mitmetigi. Pääle puht praktilise tarviduse (laulukooride üldtasapinna tõstmine, naise teadliku arenemise võimaluste loomine), eelistan puht muusikalisi hädusi: on ju muusikalisi meeleolusid, millede tõlgitsemine sobiks vaid naishäältele ja mis just naiskoorilt kõige tabavamalt edasi antaks.

Kuid kõik see jääb varju selle suurima väärtuse ees — s. o. et naiskooride tegutsemine aitaks tõsta ikkagi meie laulukooride sisulist intensiivsust — oleks jällegi tunnistuseks teatud progressist meie laulukooride arengus.

Oleks seega väga tervitatav, kui üldlaulukooride juures elustatakse ka naiskoorid. Eriti tarvilik oleks see provintsis, maal, kus see tooks siis ka üldiselt maa elu hallusse ja igapäevsusse kenama lohutuse. Oleks ilusamaks aardeks, kui ka naiskoorilaul lajatakse iluakkordides sellesse ilusamasse sfääri — muusikavald, helide riiki, kus kajastuks siis ka meie rahva kenamad, ilusamad, õrnamad hinge lainetused.

M. K.

Helses, 29. VIII. 24.

Eesti lauljad Rootsis.

J. R.

1923. aasta suvel käis Stokholmist De Svenska, tänavu suvel Stockholmiska Allmänna seltsi meeskoor Tallinnas kontserti andmas. Meestelauluseltside vahel valitseva kombe järele võttis siin Tallinna Meestelaulu Selts Rootsi lauljaid pidulikult vastu, mislābi tutvust sobitati ja sõbrussidemeid sõlmiti.

Rootsi lauluseltside poolt avaldati selle järele mitmel puhul soovi, et Tallinna lauluselts rootslaste külaskäikudele omalt poolt külaskäiguga Rootsi vastaks.

Rootsi, kui kõrge kultuurilise tasapinnaga riik, kellest meile on säilinud päalegi hāäd ajaloolised mälestused, esineb eestlaste silmis alati teataval määral mingisuguse „töötatud maana“ ja seepärast on arusaadav, et Rootsi lauluvendade kutset oldi meeleldi valmis täitma, kuid teiselt poolt jällegi, tundes Rootsi laulukooride võimise kõrgust ja sellega käsikäes sääsete muusikaliste ringkondade suuri nõudmisi, valdas kutsutuid argtus nende päale langeva ülesande täitmise ees.

Kutsele viimaks järele andes asuti kõige suurema hoolega ettevalmistustele.

Neljapäeval 25. septembril vara hommikul läks Tallinna koor — koguarvus 63 meest, umbes 30 toetajaliikme saatel — aurik „Kalevipojaga“ teele.

Järgmise päeva hommikul 26. sept. jõuti Stokholmi sadamasse, kus Rootsi lauluseltside esitajad ja Eesti saadik hra Virgo olid tulijaid vastu võtmas.

Lühikeste vastastikuste tervituste järele juhutati Eesti lauljad korteritesse, mis olid lahkesti muretsetud Rootsi lauluvendade poolt.

Sama päeva õhtul kell 8 algas kontsert Vaasa gatanil (uulitsal) „Auditooriumis“ — suures amfiteatri-laadilises hoones, mis 1700 kuulajat mahutab.

Juba nädalapäevad olid Stokholmi lehed Eesti koori tuleku üle kirjutusi avaldanud (muuseas ka koori ja tema juhi pildid toonud), mislābi Rootsi seltskonnas eestlaste vastu oli kaunisti huvi äratunud. See avaldus kohe kontserdi algul, kuna lauljate ilmumist publiku poolt tervitati elava käteplagi-naga.

Koori ettekanded kannatasid välja „tuleproovi“, mida tunnistavad Rootsi lehtede arvustused. Rootsi lauluseltside poolt annetati kontserdil Eesti koorijuhile loorberipärjad.

Päale kontserti oli Rootsi lauluseltside poolt Eesti lauljate auks korraldatud restoraan „Phenixis“ bankett, millest päale Eesti ja Rootsi lauljate võtsid osa ka saadik hra Virgo, mitmed Rootsi seltskonnatege-lased ja ajakirjanduse esitajad.

Koosviibimisel valitses kõige sõbralikum mee-leolu, peeti mõlemalt poolt terve rida valmistavaid kõnesid, milledes põhitoonina kõlas meeletuletus endisest ajast, mil rootslased ja eestlased ühist saastust jagasid, ja soov, nüüd, muutunud oludel, sõbralikku ja lähedat läbikäimist jätkata. Kordamööda kõlasid laudade ääres Rootsi ja Eesti laulud, Rootslased palusid korrata neid Eesti laulusid, mis neile kontserdil olid iseāranis meeldinud. (Türnpu „Kevade tunne“ ja „Tervitus“. Rootsi koorid lubasid nende laulude õppimisele asuda).

Alles „politseitunni“ lähenemisel mindi lahku, kaasa võttes armsamaid mälestusi ja meeles pidades mõndagi uut laulusõpra.

Järgmisel päeval, laupäeval 27. septembril, olid Eesti lauljad Stokholmi linnavalitsuse poolt raekotta kutsutud, kus neid vastu võttis linnavolikogu esimees. Haruldaselt toreda ja ilusa raekojahoone ning selle ruumide näitamise järele pakuti Eesti lauljatele nõndanimetatud „kuldsaalis“ einet. Ja selle järele kõlasid saali majesteetlikkude seinte vahel Eesti laulude helid.

T. M. S. toetaja liige, Tallinna linnaapea hra Uesson, tänas Stokholmi linnavalitsust lahke vastuvõtu eest, mille järele lauljad rongis oma lipu järele sammusid kuninga lossi poole.

Kuningas oli küll linnast väljas jahil olnud, kuid teada saades, et Eesti lauljad tahavad tulla teda tervitama, oli ta linna ruttanud.

Kui lossi troonisaalis koor oli üles säätud, ilmus kuningas oma saatkonnaga.

Hra Virgo tervitas kuningat lühikese kõnega, toonitades, et Eesti lauljad on tulnud oma tänu ja lugu-pidamist avaldama rahvale, kelle valitsuse ajast meie rahval hāäd mälestused.

Koor laulis kuningale Rootsi hünni „Du gamla, du fria“ (Rootsi keeles), Thomsoni „Kandle“, Türnpu „Kevade tunde“, Säbelmanni „Kaunimad laulud“ ja pärast, kuninga erilisel soovil, rahvalaulu „Süda tuksub“.

Konstantin Törnpu,

helilooja ja väsimata koorijuht. Tema esinemise puhul Tallinna Meestelaulu Seltsiga Stokholmis.

Hra Virgo poolt esitati kuningale koorijuht hra Törnpu, seltsi esimees hra Dreverk ja linnapea hra Uesson. Lõpul tänas kuningas koorijuhti, talle öeldes: „Täna väga, hra Törnpu, tulge varsti jälle!“

Kui kuningas oli lahkunud, näidati lauljatele ja nendega kaasas olevatele passiivliigetele palee ruumid ja anti vastavaid seletusi.

Kuninga lossist sammuti jällegi rongis Riddarholmi kiriku — Rootsi kuningate matusepaika — kus koor paar vaimulikku laulu laulis, ja siis pani seltsi esimees kuningas Gustav Adolfi hauale loorberipärja, mille eestivärvilise lindi päälkiri kõneleb, et pärg on pandud „kuningale, kes süttis esimese haridusevalguse Eestis.“

Pühapäeval 28. septembril hommikul kella 11 ajal lahkus „Kalevipoeg“ sadamas viibiva rohkearvulise rahvahulga ja Rootsi lauljate tervitushüüete saatel Tallinna külalistega Stokholmist ning tõi järgmise päeva lõunaks Eesti lauljad kõige paremas meeleolus ja ülenatunud tunnetega kodulinna sadamasse tagasi.

Tähendatagu veel, et Eesti lauljad kogu Stokholmis olemise ajal olid Rootsi seltskonna tähelepanu osalised, kuna säälnu ajakirjandus neist rohkesti artikleid ilmutas.

Mis Rootsi lehed Tallinna Meestelaulu Seltsi Stokholmi kontserdi kohta kirjutavad.

„Svenska Dagbladet“: Tallinna Meestelaulu Selts pakkus tõesti huvitava sündmuse Stokholmi elanikkudele, kes reede õhtul 26. septembril „Auditoriumi“ tõttasid. Saal polnud mitte täis, aga ta oleks seda, kui Eesti lauljad ennast veel kord kuulda annaksid.

Kogu eeskava oli kokku seatud Eesti lauludest, väljaarvatud instrumentaalne osa. Konstantin Törnpu juhatas koori ülihästi. Koor oli tema võimuses niisugusel moodsul, et tarvis polnud mõelda isegi juhatava käe pääle. Häälte sisseastumine oli isegi sääl perfekt, kus rütm kõige enam oli proovile pandud, ilma pedanteriita, mis kõrva haavab. Tenorid kõlasid selgesti ja hästi, falsett esitati üliosavasti. Harmoniid puhkasid suurepärasel orelbassidel, mille sarnast Stokholmi Auditoriumis enne vististi veel pole kuulnud, ja keskhääled sulasid hästi kokku kooriga, ilma et oleksid eriti esile tunginud.

Publik sattus kohe alguses tulisesse kiidumeelolusse, — professor A. Lemba andis klaveril lisapalasisid ja ka koor kordas ning andis lisa.

Kergetest lauludest vaimustasid kõige enam „Arg kosilane“ ja „Süda tuksub“. Viimast tuli korrata. Südamlikkude kiiduavalduste ajal annetati koorijuhile kaks suurt loorberipärja.“

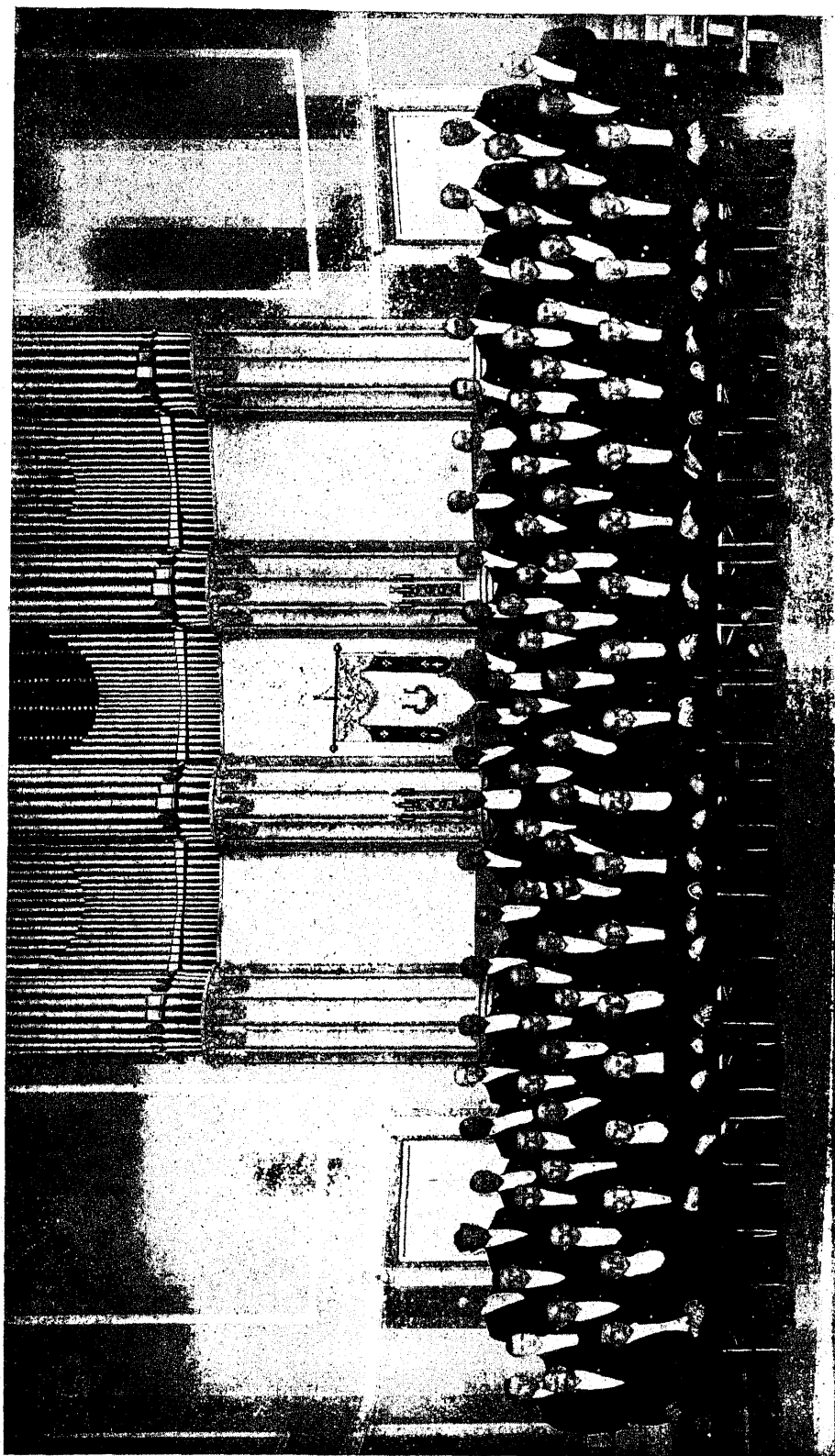
„Aftonbladet“ kirjutab:

„Et see koor tugeneb häädele traditsioonidele, oli märgata paenduvusest, millega ta oma juhile jälgis. Häältest üllatasid II. bassid oma sügavusega. Huvitav oli tutvuneda Eesti rahvalauludega, millel sugulust on nii Soome kui Rootsi rahvalauludega. K. Törnpu „Kevadetunne“ oli suurepärane. Edasi tutvunesime teise Eesti komponistiga, K. A. Hermaniga, kelle „Isamaa mälestus“ oli otse liigutav. Koor soojendas oma kindlas kodumaa-armastuses sooritatud ettekandega. Professor A. Lemba esinemine oli ülihää.“

„Nya Dagligt Allehanda“ ütleb muu seas: „Tallinna Meestelaulu Seltsi“ koori ettekanne oli tõsine ja täis laulja entusiasm, täpne ja varjundirikas. Tema pianissimo oli ilus ja oleks veel ilusmini esile tulnud, kui saali akustika oleks parem. Tallinna lauljad on selle kontserdiga soetanud oma maale tähtsa tutvuse, ja kuna kooril õige suured arenemisvõimalused, siis tohiks ta varsti tõusta Euroopa meeskooride hulgas ühele esimestest kohtadest. Sest neil tallinnlastel on palju entusiasm ja tööõõmu. — Prof. A. Lemba täitis oma osa sümpaatlikult ja ülkenasti, aga ka peene muusikalise mõistusega.“

„Stockholms Tidningen“ kirjutab:

„Muusika ja laulude vahetust mitmekesiste rahvaste vahel võib rõõmuga ja rahuldustundega tervitada kõige armsapini siis, kui väljamaa laulus meile toob nii sümpaatlik esitaja kui see Eesti koor, ja kui laulu pakutakse nii ayameelselt kui seekord. Kooril on väga hää häälematerjaal, eriti tuleb nimetada üllatavaid basse. Kätheharjutamine avaldas lauljate hääd tunnet ja mõistust ja muusikalist osavust koori juhataja K. Törnpu juures, kes ka paari väga mõjurikka laulu heliloojana esines. Mitmesuguste kooriettekannete vahel tutvunesime toredate pianisti prof. A. Lembagaga. Ettekanded võeti publiku poolt vaimustusega vastu.“

Tallinna Meestelaulu Seltsi koor edurikka Stokholmi kontserreisi puhul.

„Dagens Nyheter“ kirjutab:

„Eesti meeskoori kontsert „Auditoriumis“ ei olnud saali rahvast täis meelitanud, ehk see küll uus muusikaandeline rahvus oli, kes ennast esitas. Teatud rahvusliku omapärasuse õhk lehvib Eesti helitöödest vastu. Neist meeldis kõige enam koorijuhli K. Türrpu eriti ilus „Kevadetunne“, mis eeskavas kõige paremaks numbriks oli. See laul on komponeeritud Sibeliusest loodud stiilis ja koolis, mis meestelaulule niipalju värsket verd ja palju uut kunstlist noblessi on juure toonud. See laul kanti ka ette ülihästi, puhtalt, kõlavalt ja delikaatsete pianovariunditega. Sügavad bassid imponeerisid oma oreltoonidega.“

„Social - Demokraten“ kirjutab:

„Esimest korda külastab meie päälinna üks meeskoor Eesti vabariigist, millise maaga meil on ühised mitte ainult ajaloolised mälestused. Meie oma meeskoorisid on säääl maal viimastel aastatel tervi-

tatud sõpradena ja vendadena ning nüüd tohtisid nad oma uute lauluvendade külastajad olla. Neile peab aga ka muusikaliselt meie linnas tere tulemast ütleva ja võib neile eilse kontserdi järele, mis mehine oli, palju kiitust ja tänu ütelda. Koor koosneb 60 tugevast mehest. Teda juhatab helilooja K. Türrpu, kes osav oli oma lauljatelt ilusaid niiansse ja teravasti toonitatud rütme välja meelitama. Kõige ilusamini kõlas koor lauludes, kui juhil võimalus oli tenorisid laulda lasta pianissimo. Siis tuli ka suurepärane bass toredasti esile. Eeskavas olid laulud põhjamaa iseloomuga, muu seas üks Eesti rahvalaul „Arg kosilane“, „Eesti laul“ A. Kapp'ilt ja mõned õnnestanud laulud koorijuhilt eneselt. Kapp'i kena laulu tuli korrata.

Juba sissetulekul tervitati koori sooja käteplaksumisega ja pärast muutus kiiduavaldus ikka soojemaks.

Solistina esines helilooja ja professor A. Lemba. Ta teenis oma osava mänguga suurt kiitust.“

Maakonna laulupeod.

Juh. Aavik.

Tuleval suvel kavatakse pidada maakonna laulupidusid kahes linnas — Võrus ja Haapsalus. Esimene oli küll päevakorral Võru ja Viljandi, kuid kuna Viljandi lauluseltsid, „Koiduga“ eesotsas, ei arvanud laulupeo muusikalist külge seks ajaks küllalt hästi ette valmistada suutvat, otsustati säälsel laulupidu üheks aastaks edasi lükata. Vahepeäl esinesid Haapsalu lauluseltsid sooviga, tuleval aastal laulupidu pidada, ja nii jäigi siis Haapsalu Viljandi asemele.

Koguni täbaram lugu on Võru-Valk-Petseri maakonna laulupeoga. Esialgse kava järele pidid need maakonnad laulupeo pidamise mõttes ühinema, sest üksikult on kaks viimast liiga väikesed. Asi võeti kõne alla möödunud suvel 13. juulil Võru „Kandle“ seltsi muusikapäeval, kus ses suhtes sõlmiti vastavate kooriorganisatsioonide vahel kokkulepe. Nüüd sügisel aga, kus juba ettevalmistustega algust tehti, teatasid mõned Valga koorid, et nad sooviksid, et laulupidu peaks peetama Valgas, ette tuues mitmesuguseid põhjuseid: Valk olla rahvarikkam, ja see andvat peo ainelisele kordaminekule rohkem kindlustust, Valga ümbruskonna kooridel olla kergem Valka sõita jne. Valklaste poolt säeti küsimus üles otse ultimatiivselt: Kui pidu peaks peetama Võrus, siis Valk ei võta osa ja teeb ise oma laulupäeva.

Et asja kuidagi kokkuleppele viia, korraldas Lauljate Liit oma Valga, Võru ja Petseri liikmetest koosoleku, kus küsimus lõpulikult pidi otsustatama. See koosolek peeti Võrus 12. oktoobril. Kahjuks puudusid aga sääält täiesti Valga esitajad. Kuid nad olid kirjalikult esitanud oma ülalnimetatud tingimised. Harutati, kaaluti ja, kuigi leiti, et valklastele peo koha suhtes oma linn iseenesestmõistetavalt sood-

sam, jõuti siiski otsusele, et see asjaolu on veelgi kaaluvam võrulastele Võru kohta. Võrumaal on ikkagi üle 40 koori, kes võtsid osa viimastest üldlaulupeost, ja kui sinna mõned Petseri koorid ka juure arvata, siis moodustab see kaugelt suurema arvu koorisid, kui seda suudab anda Valk omalt maalt. Seepärast otsustas koosolek laulupidu pidada ikkagi Võrus ja valklastele veel kord siidamele panna, asja läbikaaluda ning Võruga ühineda. Seda peaksime ka omalt poolt soovitama, sest Valk on ikkagi piirilinn, mis vahest kõigest piiratud võõra maaga ega ole tõenäoline, et sinna võib loota suuremat osavõtjate ja piduliste juurevoolu, kui Võrus, mis maa sees, ja mille vähemaulatuseline raadius juba tingib suurema osavõtjate hulga. Maakonna laulupidude tegelased ja publiku moodustab ikkagi pääasjalikult m a a ja seda maad on Võrul oma ümbruses palju rohkem, kui Valgal; samuti ka laulukoorisid. Nii räägib siin Võru kasuks ikkagi palju rohkem põhjuseid. Seepärast oleks küll tõsiselt soovida, et Valk piüüaks sest aru saada ja ühes minna, kuigi näiteks Helme nurgal, kus paremad koorid, raskem on Võrru sõita, kui Valka. Kuid võrulastel on Valka sõitmine sama raske ja neid on palju rohkem. Valga laulupäev aga, kui valklased selle peaks korraldama iseseisvalt, ei suudaks ikkagi suuremaid hulki kokku tõmmata ega seda elevust luua, mis laulupidu, vaid jääks enam-vähem kohalikes ühendatud kooride kontserdiks.

Me omalt poolt soovitaksime küll väga muusikalise ühistunde ja Lõuna-Eesti laulupeo parema kordamineku nimel sõbralikku kokkulepet. Või nimetamegi selle, kui kogu lõunapoolse raja poolt toimepandava peo Lõuna-Eesti laulupeoks, vahest oleks siis kokkulepe kergem ja läbiviidavam.

Kontsertide ülevaade.

Juh. Aavik.

Tartu.

Tartu Kõrgema Muusikakooli I kammermuusika õhtu.

Nimetatud õhtu, mis pandi toime T. K. M-kooli poolt pühapäeval 19. oktoobril Treffneri gümnaasiumi saalis, on Tartu muusikaelus sedavõrd tähtsaks sündmuseks, et sellest eriti juttu peab tegema. Kui 1920/1921 a. Vanemuise selts ka talve hooajal pidas sümfoonia orkestrit*), ja Tartu muusikapublikul võimalus oli järjekindlalt nautida sümfoonia muusika paremaid töid, siis leidis sarnane asjaolu muusikapubliku poolt küllalt suurt hindamist. Võidi konstateerida, et just sümfoonia kontserdid, võrreldes nõndanimetatud populaar-kontsertidega, missuguseid ka järjekindlalt korraldati, leidsid palju suuremat osavõttu. Sinna kogus intelligents, kultuuri harrastaja element — pääasjalikult nooremast generatsioonist. Sümfoonia orkestri olemasolu annab oma ümbruse muusikaelule koguni tuumakama sisu, ayaramad avaldusvormid, kõrgema tasapinna, palju elulisema rütmi. Kahjuks oli ülalnimetatud aasta ainuke, kus Tartul oli talvine sümfoonia hooaeg. Ka hää osavõtt ei suutnud katta suure orkestri ülalpidamise kulusid, kuigi osa orkestrante Vanemuise operetis, teine osa einelauas mängis. Nii jäi Tartu jällegi ilma tõsisema muusikata, väljaarvatud mõni üksik kontsert. Sisuliselt vastab sümfoonia muusikale nõndanimetatud kammermuusika, mis eelmisest erineb pääasjalikult väljendusviisi läbi. Kuna orkestri moodustab suurearvuline ettekandjate kogu, saab siin läbi palju vähema aparaadiga. Kammermuusikat edustab keelpillide koosmäng õige mitmesuguses kokkusaades — dueti, trio, kvarteti, kvinteti ja suurema hulga näol. Sellele seltsib sagedasti klaver, laul ehk mitmesugused muud mänguriistad puhkpillide — pääasjalikult puupillide liigist. Kammermuusika leidis vanasti, kui avalikud kontserdid veel vähe moodis olid, suurt harrastust aristokraatlikkudes ringkondades, nagu iga teinegi kunst tol ajal ainult sääl oli arenemisvõimeline. Suured massid olid kultuuriliselt veel nii madalal järjel, et neil kunstiharrastuseks võimalused puudusid, väljaarvatud muidugi primitiivne rahvakunst. Ka suured orkestrid puudusid siis. Nii oli kammermuusika tol ajal tähtsamaks muusikaliseks avaldusvormiks ja seda tehti ja nauditi rohkem koduses miljöös. Sellest ka see nimetus — „k a m m e r m u s i k a“. Viimasest ongi hiljem välja arenenud orkester ja sümfoonia muusika. Kuigi kammermuusika oma võrdlemisi väikeste väljendusabinõude tõttu ei saa end võrrelda kõlavärvides, suurejoonelises käsitusviisis ja puhtkõlalistes efektides orkestriga, võib ta teiselt poolt omas intiimsuses, sisulises sügavuses ning peenes käsitusviisis. Nõrgasisulist muusikat võib instrumenteerimise läbi mitmekesiste kõlaefektide abil võrdlemisi huvitavaks teha, kuna kammermuusika — kui see juba kõita suudab, siis ainult oma sisu ja peene väljaarenduse poolest. Puhtkõlaliste efektidega seda juba huvitavaks teha ei saa, selleks on väljendusabinõud liiga piiratud. Ülalöeldust selgub, et kammermuusika on sügav ning kõrge kunst, mida

harrastab arenenud kultuuriga seltskond. Kuna Tartul sümfoonia orkester talvel puudub, siis on kammermuusika siin otse vajaline tegur.

Rõõmustavaks nähtuseks oli, et koneallovev õhtu publiku poolt leidis kaunis suurt osavõttu, milline poolehoid kindlustab sarnaste õhtute järgnemise. Keelpillidekvartett oli juba võrdlemisi hästi kokkumänginud, vaatamata sellele, et alles hilja — umbes poolteist kuud tagasi harjutustega algus tehti. Kogu selle ettevõtte hing on muusikakooli viiuliõpetaja W. Samõka, kes ennemalt kammermuusika alal Riias väga hääde kunstiliste tagajärgedega on töötanud, olles säälse konservatooriumi kvarteti esimeseks viiuliks, kuna teiseks kandvamaks jõuks on v.-cello õpetaja P. Berkovitz, kes tõesedama muusikerina omal alal meil juba ammu tuntud. Vahepääseteks jõududeks on m.-kooli kõrgema kursuse õpilased L. Arro ja P. Toom, kes oma vanemate kolleegide kõrval suutsid välja pidada kunstilise tasakaalu. Nii tuli Mozarti viiesteistkümnese kvartett kuuldavale võrdlemisi küpse tõlgitsemisega.

Samõka esines veel Bach'i *Ciacona*'ga, mis üks raskemaist paladest viiuli repertuaaris. Sarnane helitöö võib olla viiulikunstnikkude tehniliseks ja muusikaliseks katsekiviks. Ta on kirjutatud ilma klaveri kaasmänguta, mis teeb kunstilise ettekande veel vastutusrikkamaks, sisaldab pika rea variatsioone — teisendisi — ühe lühikesse teema pääle. Hra Samõka näitas siin oma suurt tehnikat ja muusikalist tõlgitsemist, mis väljendas küpset arusaamist ja mida võiks teisiti ette kujutada ainult mõnes väikeses üksikasjas. Igatahes on Tartu M.-kool Samõkaga võitnud tõeseda õpejõu, kes oma õpilastele palju võib pakkuda.

Kontsert lõppes Arenski d-moll triioga, mis prl. A. Veltz'i, V. Samõka ja P. Berkovitz'i poolt mängiti suure kunstilise eduga. Prl. Veltz, kes mineval aastal T. K. M.-kooli pr. A. Brosse õpilases väga hästi lõpetas, näitas oma esinemisega, et talle hääd muusikalist tulevikku võib ennustada, kui ta saaks end rohkem avaldada vastavates oludes. Ta sooritas tehniliselt raske ja kunstiliselt vastutusriikka triio klaveriosa puhtalt, osavalt ja muusikaliselt. Publik jäi kogu kontserdiga väga rahule, mida tõendasid kauakestvad aplodismendid. Loodetavasti järgnevad sellele esimesele õhtule teised.

Helmi Einer'i ja A. Sällik'u kontsert.

Estõonia ooperi kandvamad jõud pr. Helmi Einer ja hra A. Sällik esinesid Vanemuises 10. oktoobril iseseisva kontserdiga, mis näitas, et mõlemad sammuvad edenemise teed. Meie ooperilauljad on suuremalt osalt kõik selleks saanud, ilma, et neil oleks olnud lõpulikult väljatõotatud häälekultuuri, kui ka üldmuusikalist haridust. Nad on pidanud neid alasid täiendama paralleelselt oma näitelavalise tööga, õppides Tallinnas, kui ka tehes lühikeseaajalisi ekskursioone Itaaliasse — laulukunsti kodumaale. Kui raske ja vähe arenemistagajärgi andev sarnane kahel frondil töötamine on, sellest saab aru vist igaüks. Ometi on rõõmustaval viisil nende mõlemate kunstis teatavat edu märgata.

Pr. Eineri rikkalik häälematerjal on muutunud diskreetsemaks, kunstiküpsemaks, sisukamaks. Ta

*) Suvel on see ikka juba paljude aastate jooksul tegutsenud.

toon on ümargune, mahlakas, ilma vähemagi teravuseta ja avaldab pehmet, paitavat mõju. See on nagu tuumakas sügismeelolu — täis rikkalikku koloriiti, nagu seda võib ette kujutada sügiseses viljapuus aias. Pääleselle on ta hääal suure ulatusega. Alumine register tuletab meele päris eht tüsedat mezzo-sopraani, kuna ülemised noodid selle all sügugi ei kannata, mida tõendas toredasti võetud kolmanda oktaavi cis Mascagni duetis. Ainult keskel tunduvad mõned värvita noodid, mis kõlavad natuke flegmaatiliselt.

Ka ettekande ja muusikalise tõlgitsemisega võib üldiselt rahule jääda. Iseäranis alla kriipsutada tuleb aga Debussy laulude kavasse võtmist, mis on värvi-, meeleolu- ja luulerikkad muusikalised deklamatsioonid ja nõuavad ettekandjalt suurt muusikalist kultuuri. Kahjuks on mul eeskavaleht kaotsi läinud, mispärast ei saa üksikasjust kõnelda. Iseloomustan ainult üldmuljet.

Ka A. Sällikul on suur häälematerjaal, mis ühendatult Sälliku tunderikka mänguga, võib luua näitelaval õige mõjukaid pilte. Kuna aga kontserdi ettekandes hääal nagu alasti jääb, paistavad mõnesugused puhtäälelised, kui ka kunstilised varjuküljed rohkem välja, mis näitelaval Sälliku elava temperamendi tõttu peaaegu tähelepanemata jäävad. Sälliku passiva arvele peab panema pääasjalikult liialdast forsseerimist ja kõlalise ühtluse puudumist üksikute toonide vahel. Väga võimalik, et tal ka hääal sel puhul päris korras ei olnud, mis raskendab nende puuduste ärahooldamist. Itaalia operi aariate muusikaline tõlgitsemine oli palju tuumakam, kui, näiteks Läte „Kügelaulus“, kus laulja nähtavasti ei leidnud õiget meeleolu. Üldiselt jättis aga ka Sälliku ettekanne optimistlike mulje.

Kontserdi kunstilises edukuses tuleb tublisti alla kriipsutada kaasmängija Mamontov'i klaveri saadet, mis sooritati niisuguse laulva tooniga, niisuguse

kunstilise eruditsooniga, et paiguti unustasid laulu-hääle ja kuulasid ainult peent, maitserikast klaverimängu kudet.

Vaimulik kontsert Peetri kirikus.

Peetri kiriku I pihtkonna poolt oli korraldatud pühapäeval 19. oktoobril vaimulik kontsert, mille tegelesteks olid päale Tartu oma jõudude päälinna muusikalised jõud. Selleks oli palutud Tallinnast August Topman, keda Eesti muusikailm tunneb mitte ainult kui hääal koorijuhti, kes „Estonia“ Muusika Osakonna segakoori on viinud kõrgele kunstilisele tasapinnale, vaid ka kui tüsedat organisti, kes iseäranis viimastel aastatel sellel alal on tegutsenud — küll omas kodus — Tallinnas, toime pannes järjekindlaid oreliõhtuid, küll teistes linnades oreli kontserte andes.

Topman ilmutas omas mängus üldiselt hääal oreli tundmist, registreerimise osavust, aga ka puhast sõrmetehnikat ja küpsmuusikalist ettekannet. On täiesti õige, kui öeldakse: „Töö kardab meistrit“: Peetri kiriku puudulik orel kartis ka oma mängijat meistrit ja andis kõik välja, mis üldse anda võis.

Pr. H. Kikerpill'i hääal on ilusa, mahlaka, meeldiva tämbriga, mis aga kaldub rohkem mezzosopraani poole — kuigi suure ulatusega. Seepärast oleks temale vististi rohkem tänuilik oma eeskavasse võtta vastav materjaal, kuigi Mendelssohni aaria „Pau-lusest“, välja arvatud paar kõrget nooti, kuuldavale toodi päris muusikaliselt.

Kahekordne meeskvartett esines paari numbriga. Need olid ka Tallinna külalised, kes pakkusid igatahes kõige paremat, mis nende võimises — ja meie võisime, arvesse võttes, kvartetilaulu vastutusrikkust, seda maitseta täie rahuldustundega.

Veel olid tegevad keelpillide kvartett (Dr. Vadi, Linnamägi, Paris, Unger), mille esinemine, asjarmastajate ettekande seisukohalt hinnates oli korralik, Peetri kiriku esimese pihtkonna segakoor ja T. K. Muusikakooli õpilane A. Walter viiulisoolooga.

Kroonika.

Kodumaa.

Anna Haava austamine.

Luuletaja Anna Haava sai 15. oktoobril 60-aastaseks. Sel puhul korraldati mitmel pool, nagu Tallinnas, Tartus, Võrus, Kuresaares ja mujal kirjandusõhtuid — pääasjalikult noorsoo kirjandusringidelt, kus käsitati Anna Haava elukäiku ja kanti ette referaatsid ta luuletegevusest. Eesti Kirjanduse Selts kavatses sel puhul Tartu Vanemuises suurema austusõhtu korraldada, mis ette-tulnud takistuste pärast pidi edasi lükatama. Kirjaniku elukohas — Tartus pühitseti sünnipäeva vastavate auvaldustega. Õel vastu 15. oktoobrit käis üliõpilaste segakoor pea täies koosseisus sünnipäevalapsele äratust laulmas, kuna teisel päeval päale sõprade ja tuttavate käisid jubilaari tervitamas seltskondlikkude organisatsioonide esitajad Eesti Kirjanduse Seltsi, Eesti Kirjanikkude Liidu, Akadeemilise Kirjandusühingu, Naistüliõpilaste Seltsi „Ilmatari“, Naisseltsi, Eesti rahva muuseumi, õpetajateühingu, Vanemuise ja Postimehe toimetuse nimel. Tartu Naisühing valis jubilaria oma

auliikmeks. Ka üliõpilaste saatkond käis õne soovimas. „Ilmatari“ liikmed, kelle auvilistlane A. H. on, olid ta korteri vanikute ja lilledega dekoreerinud ja viibisid sünnipäevalapse juures kogu päeva. Muidugi saadi ka palju õnnesoovitelegramme üksikutelt isikutelt ja paljudelt organisatsioonidelt.

Anna Haava luuletused on annud inspiratsiooni paljude Eesti koori- ja soololaulude tekkimisele. Mõned ta sõnadega laulud, nagu „Ei saa mitte vaiki olla“ j. m. t. on saanud otse nagu rahvalauludeks. Seepärast on ka Eesti lauluharrastajal seltskonnal eriline põhjus jubilaari tema suurel aupäeval südamlilikult tervitada ja ta teeb seda ühes Lauljate Liidu ning Muusikalehe toimetusega selles lootuses, et jubilaari luule oleks ka edaspidi veel abiks Eesti laulu arenemisel.

Lõuna-Eesti laulupeo eeskava.

Võru - Valk - Petseri laulupeo laulude eeskava on nüüd järgmiselt kindlaks kujunenud: Segakooridele: Teretus — Aavik, Kena kevade — Saar, Laul rõõmule — Läte, Arka üles — Pütsep,

Oh kodumaa — Saar, Pühendan sind looks ja lauluks — Kapp, Ei saa mitte vaiki olla, Veel kaitse kange Kalev — M. Hermann, Isamaa mälestus — K. A. Hermann, Üles — Aavik. Meeskooridele: Kaunimad laulud — Saebelmann, Sügisel — Hornath, Poega kiigutades — Vegelius, Kodumaa laul — Tümpu.

Kammermuusika õhtud.

Tartu Kõrgema Muusikakooli juures on asutatud keelpillide kvartett, mis Tartus järjekindlalt kammermuusika õhtuid korraldab. Esimene sarnane õhtu oli pühapäeval 19. oktoobril Treffneri gümnaasiumi saalis ja leidis kaunis suurt osavõtmit. Kvarteti kokkusaade on järgmine: V. Samõko, (I viiul) L. Arro, (II viiul) P. Toom, (viola) P. Berkovitz, (v.-cello). Esimene ja viimane nimetatuid on T. K. Muusikakooli paremateks õpejõududeks, kuna vahemised sama kooli kõrgema kursuse õpilased.

Üliõpilaskonna segakoori tegevusest.

Üliõpilaskonna segakoori tänavuse semestri tegevus algas juba septembri teisel poolel. Kooris laulab 120 üliõpilast Suur osa neist saab hääle-säädmise õpetust, kuna päälle selle ka on sisse-säättud müusikateooria kursuse tervele koorile. Koor kavatseb päälle traditsioonilise akadeemilise kontserdi, mis on ülikooli aulas 16. novembril, ette võtta kontsertreisi Tallinna, Rakvere ja Narva. Eeskavas Eesti heliloojate uuemad laulud.

Üliõpilaste meeskoori reorganiseerimine.

Üliõpilaste meeskoor, mis mineval semestril ära lagunes, on nüüd uuesti kokku saadud. Koorijuhiks on kutsutud L. Neumann, kes lauljatele ühtlasi ka häälekultuuri õpetab.

Sümfoonia kontserdid Narvas.

Adolf Helder — endine „Estoonia“ fümfoonia orkestri liige, on Narva asunud ja sääl mängijaid organiseerinud sümfoonia orkestriks, millega tema juhatusel juba kaks kontserti toime pandud. Orkestris on üle 40 mängija. Niisuguseid suuremaid orkestri kontserte pole Narvas enne olnud ja see on kahtlemata selle linna muusikaelule suureks väärtuseks.

Laulu- ja Muusikapäev Türil.

Tuleval suvel kavatsevad Türi ümbruse laulu- ja mängukoorid korraldada Türil laulu- ja muusikapäeva. Õhutust selleks andis mineva suvine Järvamaa laulupidu, mis läks hästi korda. Eel-tööd on juba käimas.

Väljamaa.

Eesti muusika Soomes.

Helsingi filharmoonia orkestri kolmas sümfoonia kontsert (9. okt.) oli Eesti heliteoste ettekandmisele pühendatud. Selleks oli kutsutud Artur Kapp kontserti juhatama ja pr. Hellat-Lemba laulu-soologa esinema. Eeskavas olid Artur Lemba, A. Kapp'i, Heino Elleri, M. Saare ja A. Vedro töö. Eesti kunstnikud leidsid nii Soome publiku kui ka arvustuse poolt väga sooja vastuvõtmist. Kontsert on möödunud suure kunstilise edu tähe all. Ruumi puudusel toome Helsingi ajakirjan-duse arvustuste kokkuvõtte järgmises numbris.

Pariisi VIII-da Olümpiapidustuse

juhtiv komitee oli omale teinud ülesandeks anda pidustustele võimalikult nende õiget mõistet väl-jendav nägu, nägu, mille neile annud olümpia-pidustuste algatajad — vanad greeklased, s. o. tuusta esile kehakultuuri ja jõudu avaldavate saa-vutuste kõrval ka vaimlisi, — mobiliseerida sporti muusade abil ja viimased rakendada musklite tu-gevust pühitsema...

Terasmuskliel võistlevad hulgad, võidavad tõk-keid ja ohud ning rühivad ettesäättud märgi poole kõige selle najal, mille kaudu mateeria vaimu valdab, — teiselt poolt: sümfoonia, ooper, tra-göödia, plastika, — kõik see, mille kaudu vaim mateeriat ilustab ja armastatavaks teeb, — üks möödud, teine jäävad.

Küll oli aeg säärase suurte ja tähtsate üles-annete ettevalmistuseks lühike, (2 kuud!) ja aine-list jõudu vähe (ainult 100.000 franki!). Oleks kulunud 2 aastat ja mõni miljon franki, lausub Pariisi suurem muusika leht „le Monde musical“ muu seas. Siiski, kõigi puuduste päälle vaatamata, oli Olümpiapidustuste välitel õige rikkalik valik muusikalistegi ettekannete suhtes.

Kõigepeält paistab silma Prantsuse oma muu-sika sümfooniade ja teiste suuremate orkestriheli-tööde ettekannete kaudu: Sümfoonia orkester Lamoureux, Colonne, Konservatooriumi Kontserdi-selts ja teised vähemad, mis kõik ainult tuntud Prantsuse heliloojate teo-seid ette kandisid.

Päälle selle oli väljastpoolt külalisena, Viini ooperi oma orkestri, koori- ja solistidega Franz Scholk'i juhatusel, kes Mozarti ooperid „Don Juan“ ja „Figaro pulmad“ esile tõi; Hol-landi Concertgebour-orkester ja „Ton-kunst-koor“ Amsterdamist Mengelberg'i juhatusel, töid kuuldavale J. S. Bach'i „Matheus-Passion“ ja Gabriel Fauré „Requemi“. Ameerika orkestrijuhth Damrosch juhatas Pariisi Konservatooriumi-Seltsi orkest-rit, mängiti terve Beethoven-Cyklus, s. o. kõik Beethoveni sümfooniad, solistide kaastegevusel. Sis-setulek nendest kontsertidest — 150.000 fr. — läks Konservatooriumi endiste õpilaste hääks selle nimelise toetuseltsi kaudu.

„Londoni sümfoonia“ orkester ja laulu-koor Dr. Hevry Coward'i juhatusel.

Rumeenia helitööde kontsert kuulsa Rumeenia viiulikunstniku Georges Enesco juhatusel ja ette-võttel: Rumeenia rahvalaulude põhjal loodud heli-tööd ja solistide poolt Rumeenia rahvalaulud.

Rootsi (Upsala) üliõpilaste laulukoor Dr. Hugo Alfren'i juhatusel.

Tshehho-Slovakkia kooliõpetajate laulu-koor; üksikute solistide kontserdid, nagu klaveri-kunstnikkude Paderevsky (Poola) ja Hoff-mann'i omad, siis ilmakuulsa Tshehhi viiulikunst-niku Jean Kubelik'i viiulikontserdid.

Pablo Cosals, Hispaania kuulus cello-kunstnik oma Barcelona orkestriga ja kuulus Hispaania koloratuur-lauljanna Maria Barren-tos, j. t.

Puuduvad Itaalia, Belgia, Helveetsia ja veel-mõne teise, kuigi väiksäma rahva muusika edus-tajad.

Vene ballett, milles isegi veel mõni endi-sest kuulsast grupist järele jäänud tegelane, andis 12 etendust.

Lauljate Liidu teated.

Toetuse nõutamine muusikakoori riistade muretsemiseks.

Kuresaare Eesti Seltsi Lümmada haruselts, kes oma ümbruskonnas hoolega laulu edendamiseks töötab, asutab endale ka muusikakoori, mille riistad 100.000 marka maksma lähevad.

Kuna see selts asub viletsamas piiriäärses maakohas, toetas Lauljate Liidu juhatus haruseltsi palvet Haridusministeeriumi ees, et tähendatud seltsile lubataks „piiriäärsete maakondade ja üldkasulikkude asutuste toetuskapitaalid“ muusikariistade ostmiseks pikaajalist laenu kuni 70.000 margani, missuguse laenu tasub haruselts kahes termiinis: 1. septembril 1925. a. ja 1. septembril 1926. a.

Noodikogu asutamine Lauljate Liidu juure.

Lauljate Liit kavatses noodikogu asutada, kus leiduks terve Eesti koorilaulu literatuur — kõige vanemast kuni kõige uuemani.

Selleks on annetatud:

Prl. Miina Hermann poolt — 6 köidet.

Hra Aleksander Läte poolt — 6 köidet.

Tallinna Eesti Kirjastuse Ühisuse „Päevalehe“ poolt — 7 köidet.

Annetajatele avaldab Lauljate Liidu juhatus siidamlikku tänu.

Lauljate Liidu uued liikmed.

Sissetulnud soovivaalduste peale on uuteks liikmeteks vastu võetud:

- 1) Kolga-Jaani karskuseseltsi „Esmärgi“ m.-osak.
- 2) Koeru vabatahtliku tuletõrjajate seltsi m.-osak.
- 3) Palamuse lauluselts.
- 4) Keila laulu- ja muusikaselts.

Liidu liikmete hulgast on välja astunud

Tartu Eesti Käsitöölise Abiandmise Seltsi laulukoor — tegevuse lõpetamise tagajärjel.

Toetus Lauljate Liidule.

Riigivanem on Lauljate Liidule oma kasutada olevatest summadest 100.000 marka toetust määranud.

Eeskujuline vallanõukogu otsus.

Muusikalehe talituse poolt 16. juulil s. a. saadetud ringkirja peale teatas Kudina vallavalitsus, et vallanõukogu on otsustanud igale Kudina valla koolile ühe eksemplaari Muusikalehte nr. 1. algades tellida. Koolisid on Kudina vallas 7. See on eeskujuline samm valla omavalitsuse poolt, kus vald tellimiskulud oma kanda võtab ja valla piirides asuvale igale koolile Muusikalehe tellib.

Kihelkonna laulu- ja muusikapäevad.

Lauljate Liidu juhatusel on kohtadelt teatatud, et 1925. a. suvel peetakse kihelkonna laulu- ja muusikapäevad järgmistes paikades:

1) Põltsamaal — Põltsamaa laulu- ja muusikaseltsi ettevõttel.

2) Väandras — Väandra hariduseseltsi korraldusel.

3) Otepäas — Otepää hariduseseltsi korraldusel.

4) Türiil — Türi muusikaseltsi korraldusel.

Lauljate Liit peab muusikapäevade toimepanemist väga tähtsaks, et kohaliku seltskonna tegevusesse, mis viimasel ajal üksnes aineline kasu peale on välja läinud, värskest tuua ja seltskonnategelasi ka ideelise tegevuse juure tagasi pöörata, milleks laul ja muusika suuresti kaasa aitab.

Meie kirjasaatjalt.

Põltsamaa muusikaelust.

Tähtsaks teguriks lauluedendamise alal on saanud P. noor laulu- ja muusikaselts „Leelo“. Lühikese aja jooksul on organiseeritud kaunis rohkearvuline nais-, sega- ja meeskoor. 6. aprillil s. a. esines selts juba iseseisva kontserdiga, kus päale Eesti unemate heliloojate M. Saare, J. Aaviku, A. Kappi j. t. tööde meeskoor ette kandis E. Griegi „Uus isamaa“ klaveri saatel ja segakoor R. Schumanni „Mustlaste elu“ga esines (samuti klaveri saatel).

1. juunil oli „Leelo“ korraldusel Põltsamaa ühiskooli aia ees „Leelo“ korraldusel Põltsamaa ühiskooli aia ees pargis III. Põltsamaa laulupäev. Laulupäevast võtsid osa Põltsamaa ja Pilstvere kihelkonna koorid, kokku üle 350 lauljaga. Laulupidu algas rongkäiguga kohalikest seltsimajast läbi alevi ühiskooli aia ümber ilusasse parki. Üldkoor kandis ette hra K. Vervolti juhatusel 14 laulu, milledest mitmed korraldi. Päevakohase kõnega esines P. olav kirjanik R. Kamsen.

Olulised astusid kohalikus seltsimajas üksikutest kooridest „Leelo“ nais- ja sega- ja Pilstvere segakoor üles. „Leelo“ koore juhatas hra K. Vervolt, Pilstvere koori hra Praks.

21.–25. juunini s. a. tegi „Leelo“ segakoor muusikalise õpereisi Narva laulupeole, mille vastu juba talvel N. laulupeo laulude õppimisega hakati ette valmistama. Suure huviga kuulati (päale teiste) distsiplineeritud „Karjala meeskoori“ ettekandeid. xx.

Kiri toimetusele.

„Muusikalehe“ eelmises numbris ilmus sõnum, et mina olen Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu segakoori juhataja kohused maha pannud Ühingu majandusliku kitsikuse pärast.

Eksiarvamiste ärahoidmiseks loen oma kohuseks õiendada, et ma nimetatud kooriga pole kunagi majanduslike huvide pärast töötanud, mispärast ka Ühingu oletatav majanduslik kitsikus, mida minu teadeks tegelikult olemas ei ole, minu lahkumise tõelisteks põhjusteks olid takistused, mis kooli juhtivate ringkondade poolt viimasel ajal koori tegevusele tehti. Need takistused võtsid minult võimaluse koori kunstilise külje eest vastutavaks jääda ja ma olin sunnitud lahkuma.

Kõige austusega

A. Kasemets.

Järgmine number ilmub novembri lõpul.

Eesti Trükitööstuse ja Kirjastuse Aktsia-Selts

„Whiselu“ trükikoda

Pikk uul. 42 Tallinnas Kõnetr. 490

Walmistab ajakohaste masinatega ja moodsaite trükitahtedega

igasuguseid trükifõid

Jauluseltsidele ja kooridele

n o o d i t r ü k k

Töö kiire ja korralik

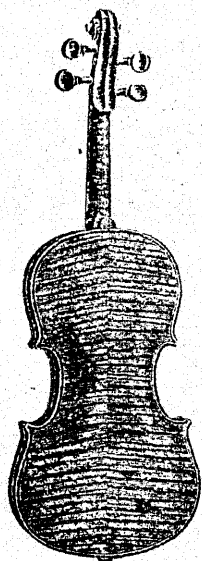
Hinnad mõõdukad

°/ü ESTO-MUUSIKA

Pääladu: Tallinnas, Vanaturu kael 18/3 --- Kõnetraat 10-24

Osakond: Tartus, Promenaadi uul. 2 --- Kõnetraat 6-45

KÕIGE SUUREM MUUSIKA ERI-ÄRI EESTIS

Noodid	Harmooniumid
Muusikariistad	Grammofonid
Klaverid	Keel- ja puhkpillid
Igasugused muusikariistade osad	

Kõige paremate kodu- ja väljamaa ilmapabrikute ainuesitused

Müük vabriku hindadega

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

ILMUB KORD KUUS

Muusikalehe eesmärgiks on Eesti muusikaelu kõigekülgselt valgustada ja selle loomulikule arenemisele soodsat pinda luua. Selleks tahab Muusikaleht eestkätt silmas pidada meie laulu- ja mängukooride edenemist, neid Lauljate Liidu ümber koondades, kui ka kõiki teisi muusikalisi päevaküsimusi käsitada, neilt mitmesugustelt aladelt, mis on tähtsad Eesti rahvuslise muusika kultuuri kõrgele tõstmiseks. Kaasa aidata Eesti helikunsti kõigekülgsel arengul — see on Muusikalehe kauge siht.

Muusikaleht toob ülevaateid väljamaa muusikaelust ja tahab iseäranis meie naaberrahvastega sellel alal lähedat sidet pidada.

Muusikalehele on kaastööd lubanud järgmised heliloojad, muusikategelased ja kunstn.: Mag. Joh. Aavik, Miina Hermann, A. Kalnin (Läti), A. Kapp, A. Kasemets, prof. Heikki Klemetti (Soome), C. Kreek, prof. Ilmari Krohn (Soome), A. Krull, R. Kull, P. Laja, H. Laksberg, A. Läte, prof. A. Lemba, Armas Maasalo (Soome), Leevi Madetoja (Soome), E. Mesiäinen, H. Meri, L. Neumann, M. Pukits, J. Paulsen, W. Peerna, P. Ramul, G. Reeder, M. Saar, J. Saar, J. Sahlit (Läti), J. Simm, A. Schmidt, Aino Tamm, prof. J. Tamm, V. Tamman, Tenno-Vironi, A. Topman, K. Tuvike, K. Törnpu, A. Vedro, mag. O. Väisanen (Soome) ja teised.

Muusikaleht annab aasta ja poolaasta tellijatele kaasaandena aasta kohta kuus vihku koorilaule, mille välja- valiku teeb muusika toimkond, kuhu kuuluvad J. Aavik, Miina Hermann, A. Kasemets, C. Kreek, P. Ramul, J. Simm, K. Törnpu.

Muusikalehe väljaandjaks on Eesti Lauljate Liit, vastutavaks ja tegevaks toimetajaks Juhan Aavik. Muusikaleht ilmub kord kuus, iga kuu lõpul. Tellimise hind ühes saatekuludega aastas: 400 marka, poolaastas 200 marka. Üksiknumber 30 marka, ühes noodilisaga 50 marka.

Toimetuse ja talituse aadress:

TALLINN, E. Laulj. Liidu Muusikaleht — Müürivahe uul. 16

Toimetaja aadress: TARTU, Viljandi uul. 17, krt. 2.